

„Młodości, Ty nad poziomy wylatuj!
Spojrzenie młodych na fizykę jądrową”
Michał Ciemała

II Otwarte Zebranie Sekcji Fizyki Jądrowej Polskiego
Towarzystwa Fizycznego
27.X.2023

Jak zaczęła się przygoda z eksperymentalną fizyką jądrową?

- ▶ Studia na Wydziale Fizyki i Techniki Jądrowej AGH, specjalizacja fizyka jądrowa, 2003-2008.
- ▶ Praktyki studenckie w IFJ PAN
- ▶ Praca inżynierska dotycząca symulacji (GEANT4) odpowiedzi detektora na promieniowanie gamma
- ▶ Praca magisterska powstała w oparciu o pomiary odpowiedzi detektora LaBr₃:Ce na promieniowanie gamma o wysokiej energii (do 17.6 MeV)

Nuclear Instruments and Methods in Physics Research A 608 (2009) 76–79

Measurements of high-energy γ -rays with LaBr₃ : Ce detectors

M. Ciemała^{a,*}, D. Balabanski^b, M. Csatlós^c, J.M. Daugas^d, G. Georgiev^e, J. Gulyás^c, M. Kmiecik^a, A. Krasznahorkay^c, S. Lalkovski^f, A. Lefebvre-Schuhl^e, R. Lozeva^g, A. Maj^a, A. Vitez^c

^a The Niewodniczański Institute of Nuclear Physics, Polish Academy of Sciences, ul. Radzikowskiego 152, 31-342 Kraków, Poland

^b INRNE, Bulgarian Academy of Sciences, BG-1784 Sofia, Bulgaria

^c Institute of Nuclear Research of the Hungarian Academy of Sciences (ATOMKI), P.O. Box 51, H-4001 Debrecen, Hungary

^d CEA, DAM, DIF, F-91297 Arpajon Cedex, France

^e Centre de Spectrométrie Nucléaire et de Spectrométrie de Masse (CSNSM), IN2P3-CNRS and Université Paris-Sud, Bât 104-108, F-91405 Orsay Cedex, France

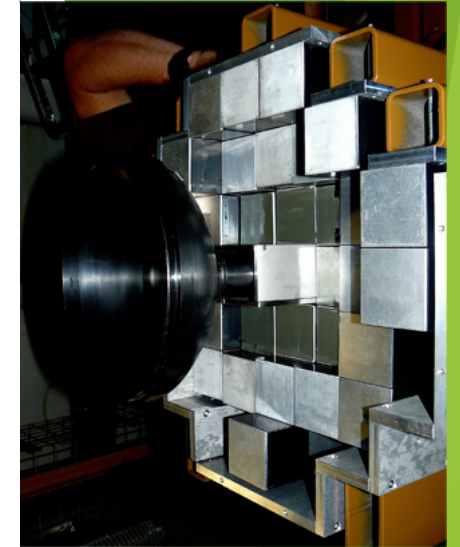
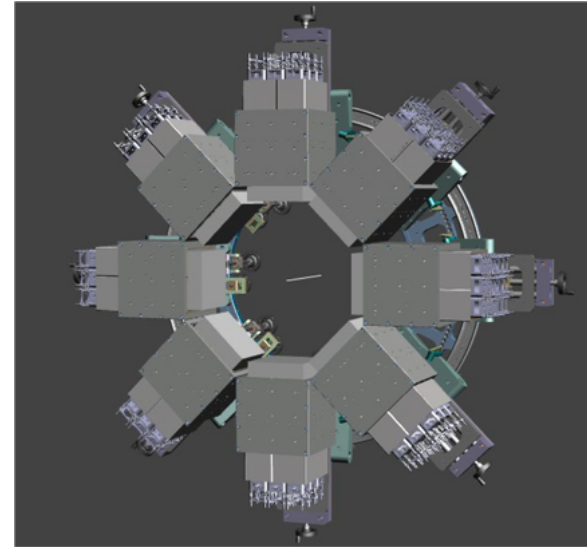
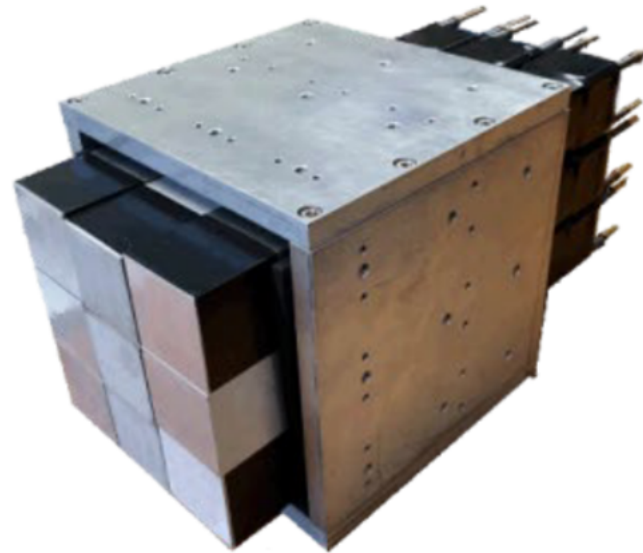
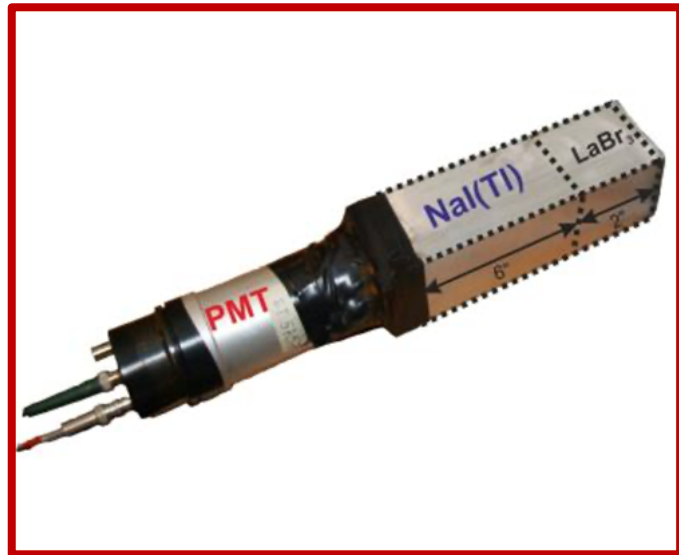
^f Faculty of Physics, University of Sofia, BG-1164, Bulgaria

^g Instituut voor Kernfysische Stralingsfysica (IKS), Katholieke Universiteit Leuven, B-3001 Leuven, Belgium

PARIS

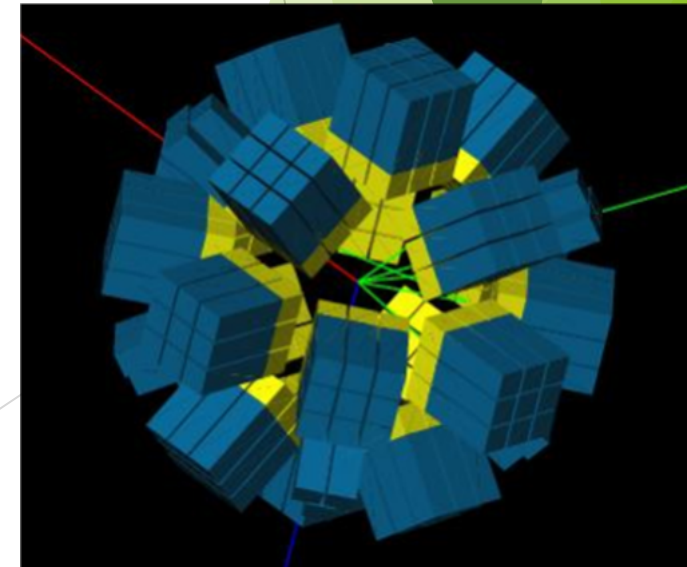
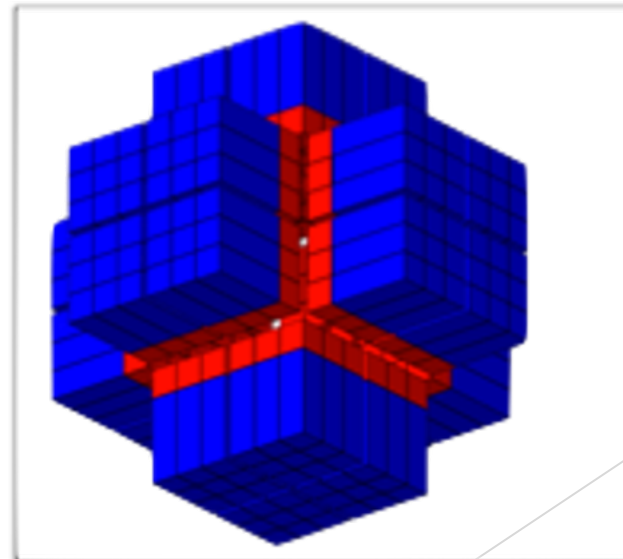
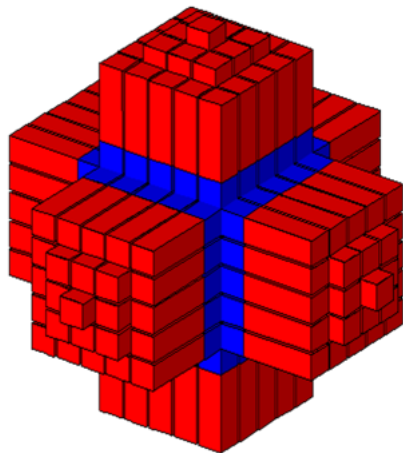
PHOTON ARRAY FOR STUDIES WITH RADIOACTIVE ION AND STABLE BEAMS

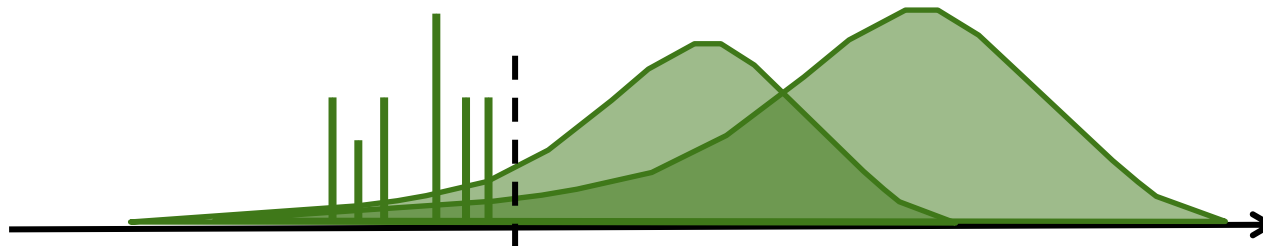
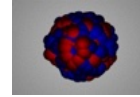
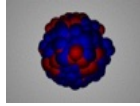
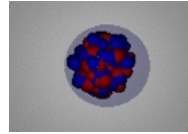
Projekt PARIS:

symulacje komputerowe,
Generatory przypadków
Monte Carlo,
Systemy zbierania danych,
Analiza danych...

Kampanie eksperymentalne
GANIL, IJCLab (Francja),
CCB (Polska)

Wzbudzenia kolektywne

Pygmy Dipole Resonance **PDR** B_n

tylko niewielki procent nukleonów bierze udział we wzbudzeniu

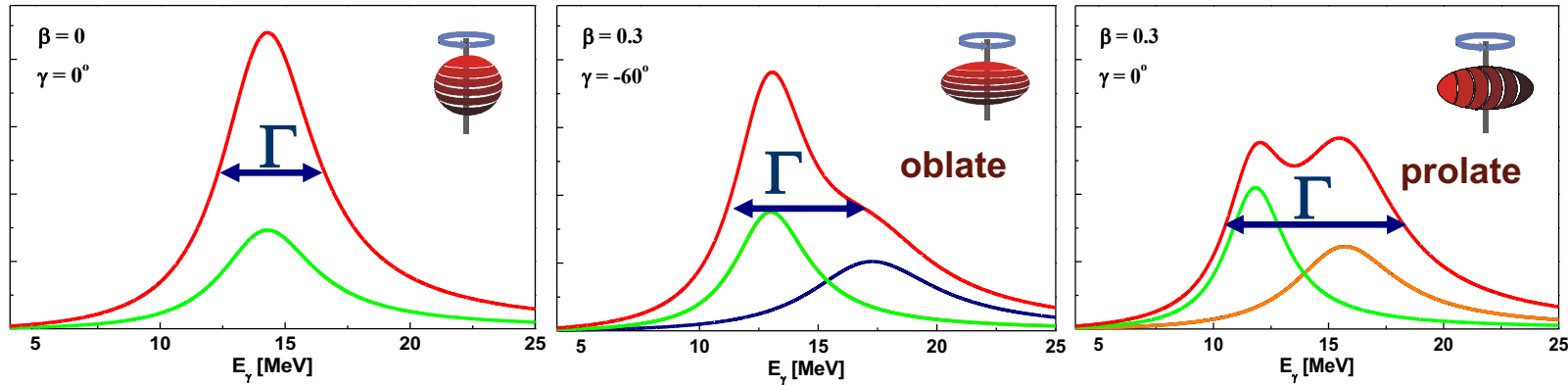
ISGQR
(Isoscalar
Giant
Quadrupole
Resonance)
- **GQR**

IVGDR
(Isovector
Giant Dipole
Resonance)
- **GDR**

E^*

Gigantyczne rezonanse - oscylacje protonów oraz neutronów, prawie wszystkie nukleony biorą udział we wzbudzeniu

Deformacja jądra - GDR

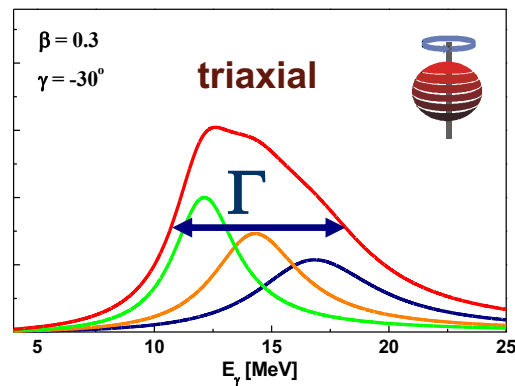
$$E_k \approx E_0 \exp\left[-\sqrt{\frac{5}{4\pi}}\beta \cos\left(\gamma - \frac{2\pi k}{3}\right)\right]$$

$$E_0 \approx 18A^{\frac{1}{3}} \approx 25A^{\frac{1}{6}}$$

$$Y(E_\gamma) \approx Y_1(E_\gamma) \approx Y_2(E_\gamma) \approx Y_3(E_\gamma)$$

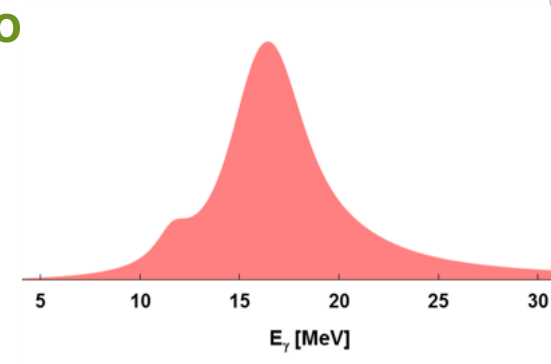
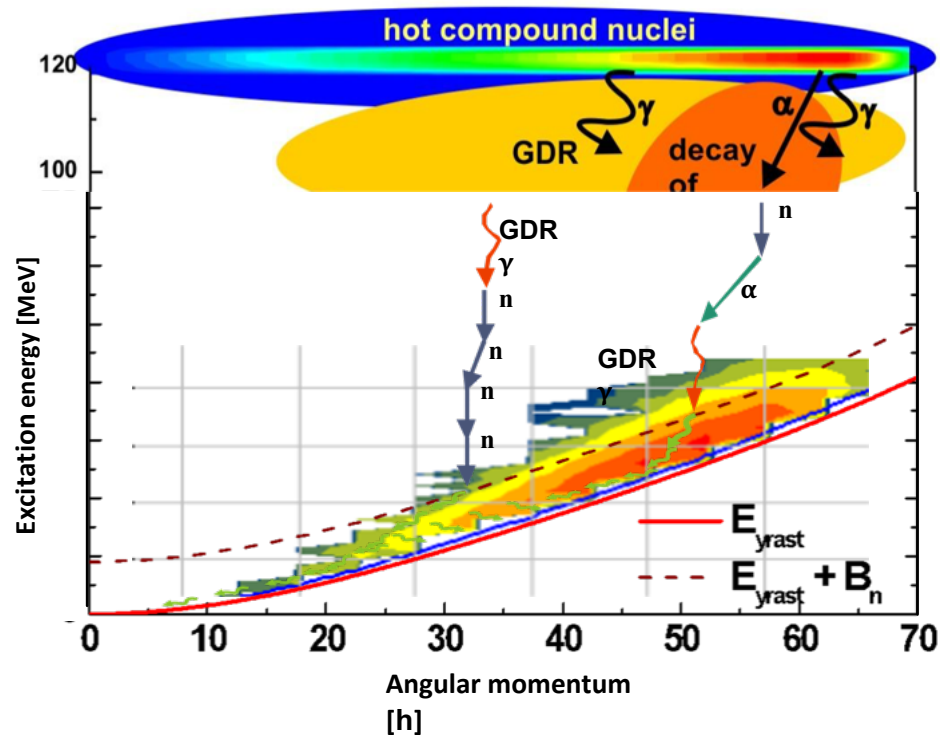
$$Y_k(E_\gamma) \approx \frac{S_k \Gamma_k E_\gamma^2}{E_\gamma^2 - E_{GDRk}^2 \pm \Gamma_k^2 E_\gamma^2}$$

$$\Gamma_k \approx \Gamma_{GDR} \left(\frac{E_k}{E_{GDR}}\right)^\delta$$

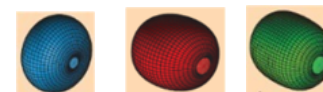
Idea badań

Znalezienie powiązania pomiędzy deformacją gorącego jądra złożonego a deformacją rezyduów powstałych po wyparowaniu

- GDR promieniowanie gamma o wysokiej energii - kształt gorącego jądra złożonego
- Przejścia dyskretne - deformacja rezydium

Wybór ścieżki rozpadu poprzez pomiar koincydencyjny HPGe (przejścia dyskretne) - PARIS (promieniowanie gamma o wysokiej energii)

Eksperymenty

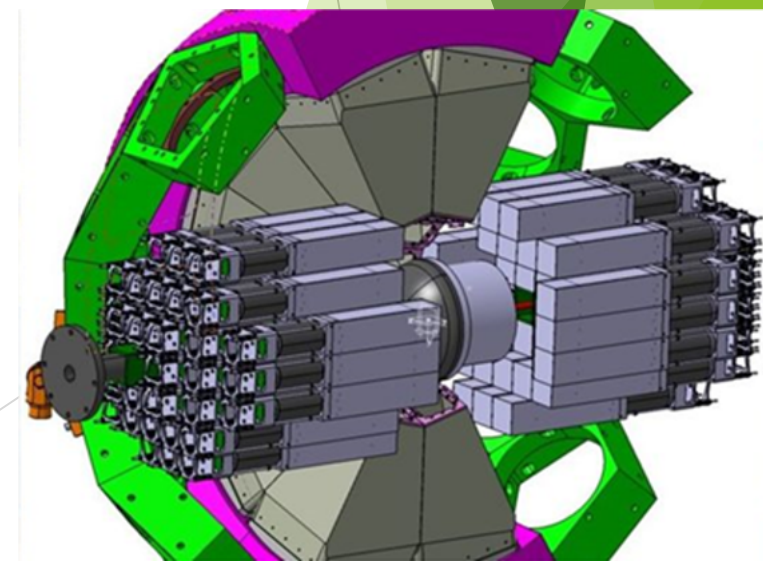
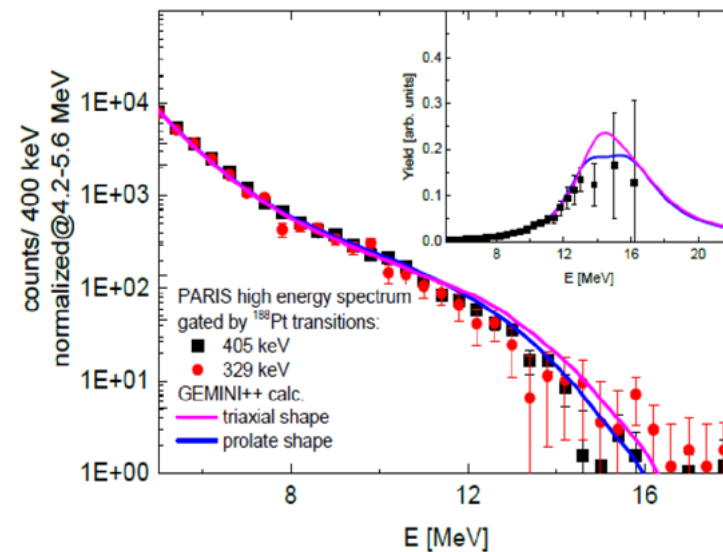
- ▶ W trakcie kampanii Nuball1-PARIS@IJCLab (2018)

Powiązania pomiędzy deformacją gorącego jądra złożonego ^{192}Pt a deformacjami stanów rezyduum ^{188}Pt

- ▶ W trakcie kampanii Nuball2-PARIS@IJCLab (2022)

Powiązania pomiędzy deformacją gorącego jądra złożonego ^{80}Sr a różnymi deformacjami stanów rezyduum ^{76}Kr

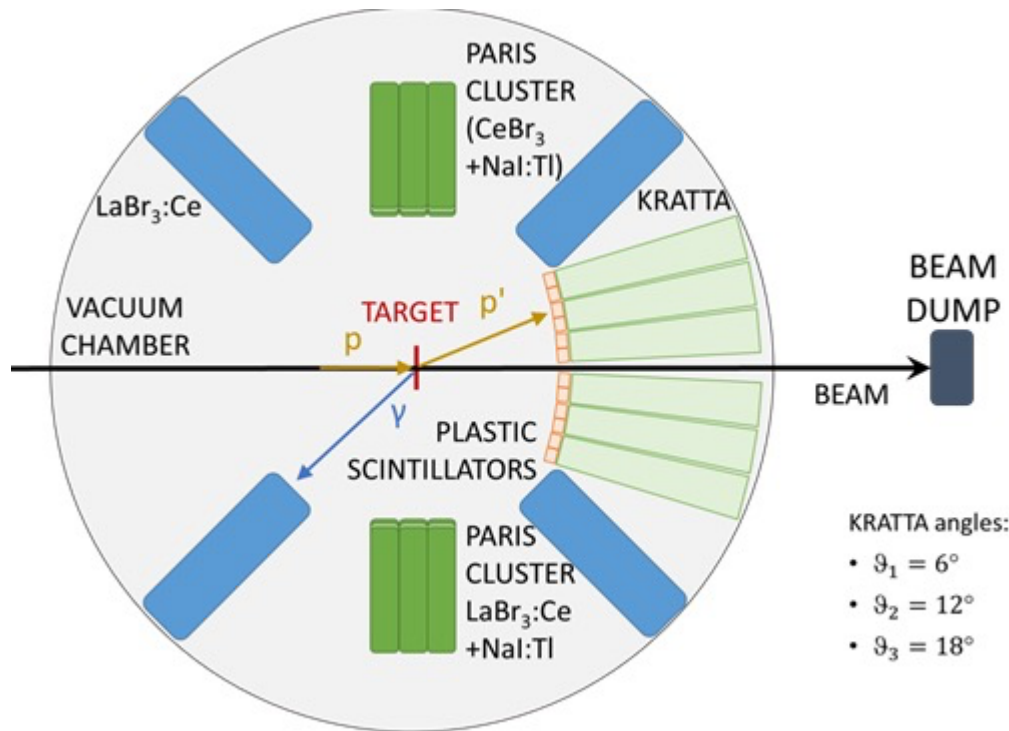
- ▶ Planowane eksperymety z układami AGATA oraz PARIS w LNL (Legnaro)

Eksperymenty w CCB (Kraków)

Pomiary:

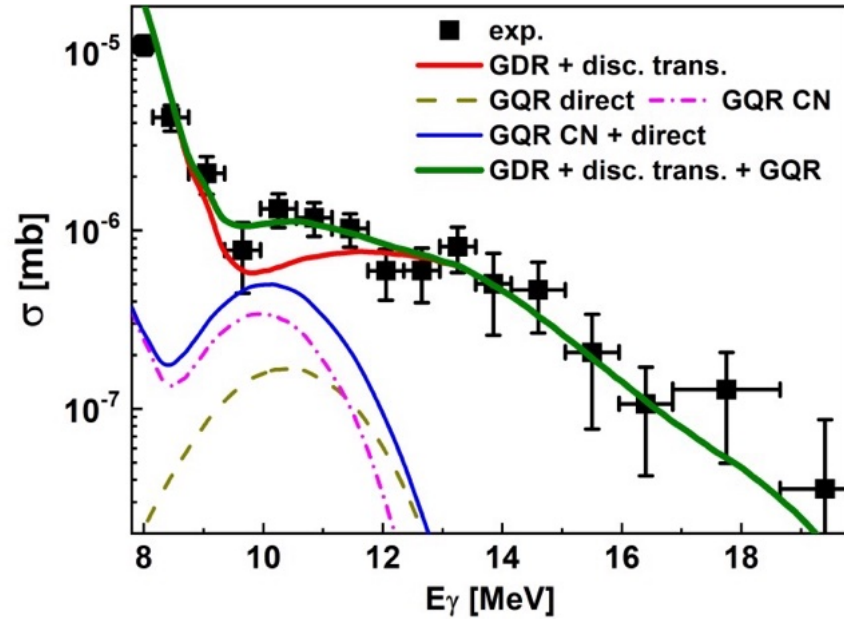
- rozpadu gamma GQR
- rozpadu stanów pigmejskich (PDR)

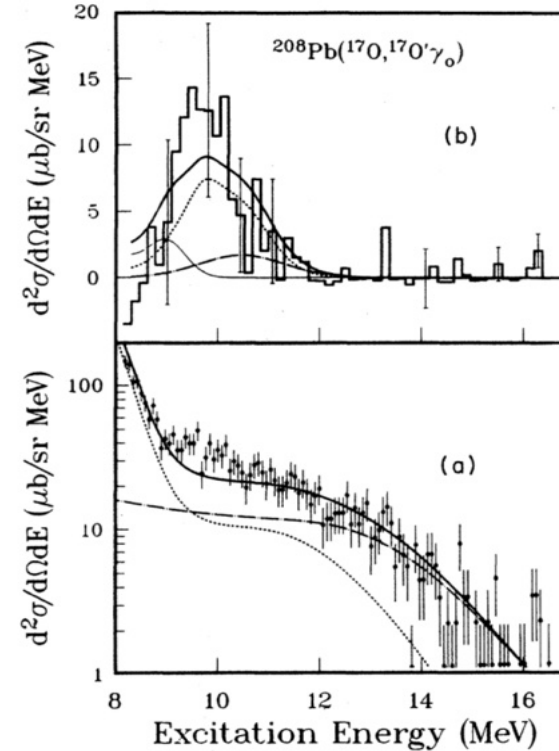
208Pb GQR

B.Wasilewska et al., PRC105(2022)014310

$$\left(\frac{\Gamma_{\gamma 0}}{\Gamma}\right)_{GQR} = 3 \times 10^{-4} \pm 1 \times 10^{-4}$$

J.Beene et al., PRC39(1989)1307

$$\left(\frac{\Gamma_{\gamma 0}}{\Gamma}\right)_{GQR} = 4 \times 10^{-4} \pm 1 \times 10^{-4}$$

Wartość współczynnika rozgałęzienia rozpadu gamma GQR do stanu podstawowego uzyskana w eksperymencie z użyciem wiązki protonów jest zgodna z poprzednią wartością zmierzoną dla ciężkich jonów.

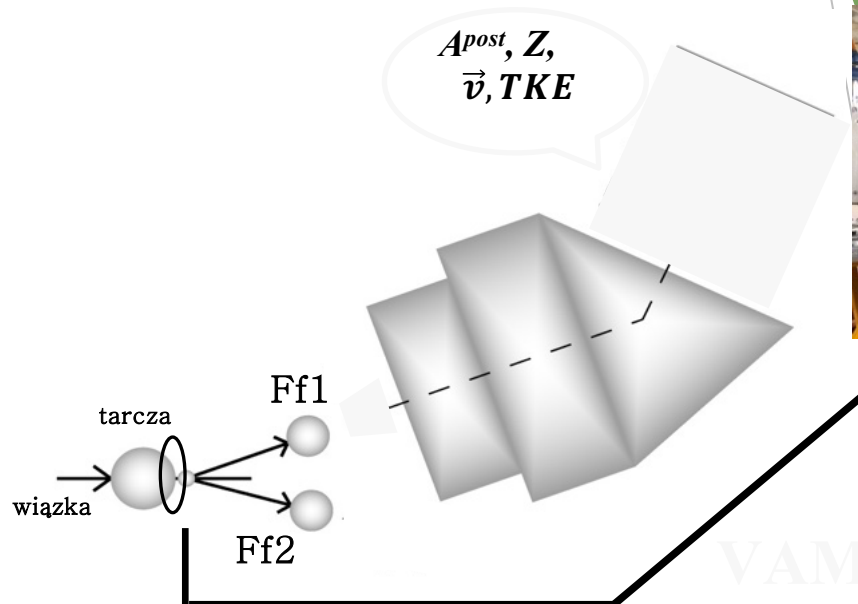
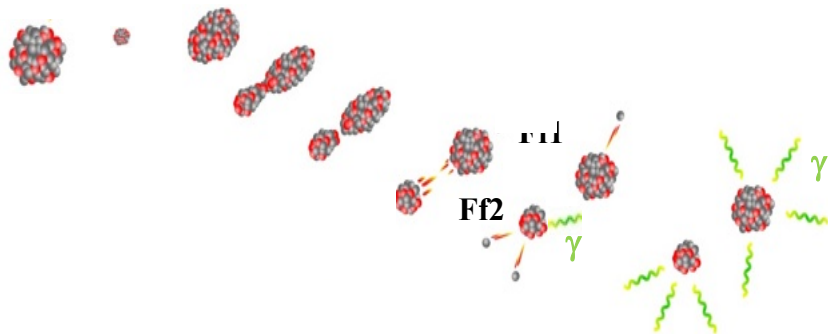
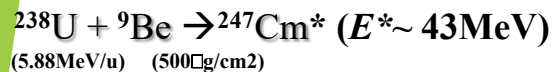
Kampania eksperymentalna@GANIL, Francja

"Insight into fission from the gamma probe:
going beyond current status with
PARIS@VAMOS "

Ch. Schmitt, M. Ciemala, et al.

GANIL E826 : VAMOS+PARIS&EXOGRAM (2022)

Fuzja-rozszczepienie w odwrotnej kinematyce

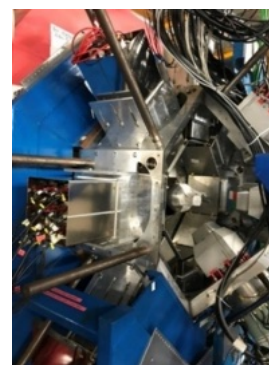

VAMOS++

$\vartheta = 21^\circ$, $B\rho = 1.1\text{Tm}$

event
by
event

- ✓ Fragmenty rozszczepienia ($A, Z, \vec{v}$)
- ✓ PFGS ($E_\gamma, E_\gamma^{\text{sum}}, M_\gamma$)
- ✓ Neutrony (E_n, M_n)

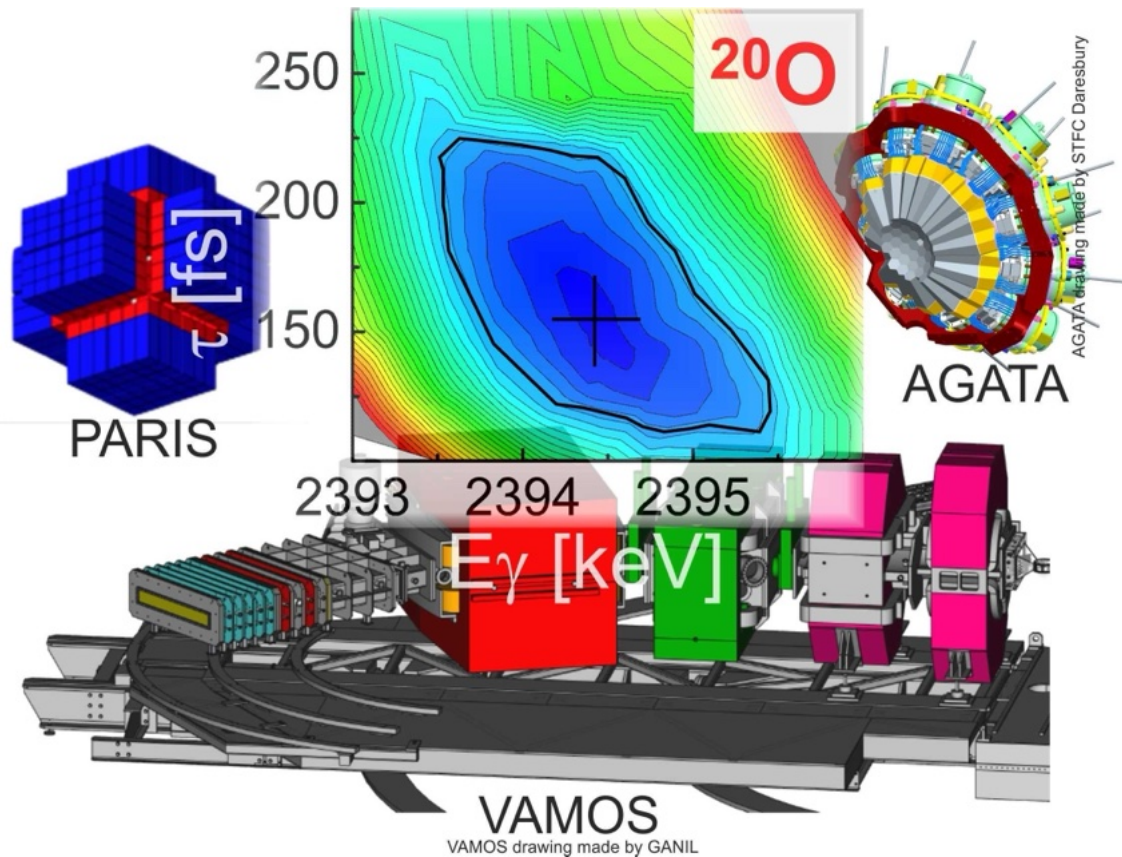

PFGS
 $E_\gamma, E_\gamma^{\text{sum}}, M_\gamma, M_n$

PARIS
Exogam

GANIL E676 : AGATA+VAMOS+PARIS

S. Leoni, B. Fornal, M. Ciemąła, et al.

Test wyników obliczeń teoretycznych z uwzględnieniem oddziaływań NNN (trójciałowych) na obserwowalne eksperymentalne (czas życia poziomu zbudzonego 2^+_2 dla ^{20}O).

Pomiary czasów życia z zakresu ~setek femto sekund.

Dlaczego interesujesz się badaniami z zakresu fizyki jądrowej?

- ▶ Możliwość odkrycia „nowego”!
- ▶ Prace nad nowymi detektorami (PARIS) przekładające się na nowe/ciekawe programy eksperymentalne!
- ▶ Możliwość zrozumienia całości eksperymentu: planowanie, użyte detektory, system zbierania danych (DAQ), analiza -> wnioski!
- ▶ Fizyka jądrowa jest dla mnie ciekawa!